

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

TIBET

NUMMER 43 ÅRGANG 16 SEPTEMBER 2000

Særnummer i anledning af Tibet-Hjælps 10 års jubilæum
Jubilæumsforestilling 11. november 2000

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

TIBET

NUMMER 43   ÅRGANG 16   SEPTEMBER 2000

SEKRETARIATET

Rymsgade 90 A, 2100 København Ø, Telefon 35 26 79 26, dstk@tibethelp.dk

Åbent: onsdag mellem 17.15-19.15, torsdag mellem 10.00-12.00, www.tibethelp.dk

---

TIBET-HJÆLP

Rymsgade 90 A, 2100 København Ø, Telefon 35 26 79 26, Giro 9 67 08 90

Åbent: onsdag mellem 17.15-19.15, torsdag mellem 10.00-12.00

BIDRAG TIL BLADET

Modtages gerne. Venligst send det til vores kontor i Rymsgade 90 A, 2100 København Ø.

Send venligst bidraget på diskette eller e-mail i "Word" format. Vedlæg venligst et print af indholdet.

KONTINGENT

Kr. 150,- for enkelt medlemskab. Kr. 200,- for to medlemskaber fra samme husstand

(par/familiemedlemskaber). Kontingentet betaler bl.a. for tryk og forsendelse af "Tibet". Giro 3 42 87 88.

SKATTEFRADRAG/TIBET-HJÆLP

Ifølge ligningslovens paragraf 8A kan du som sponsor fratække dine sponsorbidrag og andre gaver, der overstiger 500 kr. pr. år. Dog kan du maksimalt fratække kr. 5.000,- pr. år.

ANNONCERING I "TIBET"

Annoncører kan levere færdigt materiale. Kontakt redaktionen for mere information om pris og opsætning. Bestyrelsen forbeholder sig ret til at afvise annoncer, og der lægges vægt på, at annonceres indhold har relation til bladets indhold og ikke er i konflikt med selskabets virke.

BESTYRELSE

Tarab Tulku, Berit Faber, Flemming Faber, Michael Nybrandt, Laura Airaksinen, Keld Tejnbo og Anne-Sophie Bernstorff.

REDAKTION

Anne-Sophie Bernstorff.

Forside foto: Charlotte Haslund-Christensen - se "Tibet Kunst Aution"

Layout: Michael Nybrandt

ISSN: 1397-9248

Indhold

Tibet Kunst Auktion	4
Tibet-Hjælps 10 års jubilæum	8
Tibet-Hjælps projekter igennem 10 år	11
Det tibetanske fodboldlandshold	13
Har du husket at betale kontingent	16
Hvordan det hele begyndte	18
Jubilæumsrejse til Nordindien	22
Fra sponsorskab til venskab	25
Billeder fra Sandmandala i Den Sorte Diamant	30
Jubilæumsforestilling	32

Til sponsorer og bidragydere

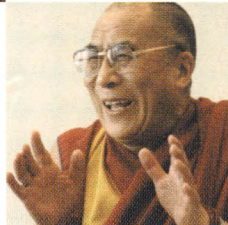
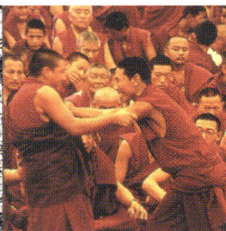
Selvom du ikke er medlem af Selskabet, sender vi dig alligevel "Tibet" bladet denne gang, da det er et særnummer i anledning af Tibet-Hjælps 10-års jubilæum.

Hvis du ønsker, at blive medlem af Selskabet og fremover modtage bladet, kan du benytte vedlagte girokort. Det koster kun kr. 75 pr. år for Tibet-Hjælps støttere at blive medlem.

Tilmeld dig vor mailing-liste

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur kan også træffes på www.tibethelp.dk og via e-mail; dstk@tibethelp.dk.

Hvis du vil modtage hurtige nyheder og information fra Selskabet, så tilmeld dig ved at sende en mail til: dstk@tibethelp.dk mrk. »mailing-liste«

Tibet Kunst Auktion på Internettet

15. september - 8. november 2000

I anledning af Tibet-Hjælps 10 års jubilæum har en række kunstnere doneret deres kunstværker til støtte for de tibetanske flygtninge. For at byde på auktionen skal du klikke dig ind på www.tibethelp.dk fra den 15. september 2000.

Køb et kunstværk og støt de tibetanske flygtninge. Overskudet går ubeskåret til de tibetanske flygtninge i eksil.

Klik ind på www.tibethelp.dk og giv et bud på de afbildede kunstværker.

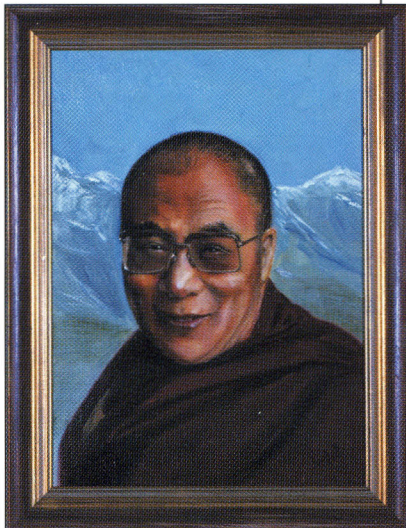
Vi har sat en mindstepris på hvert

kunstværk og vil opfordre alle til at byde på vor auktion. På vores hjemmeside - www.tibethelp.dk - vil alle kunstværkerne være afbildet og her er det muligt at byde på kunstobjekterne, som hver dag vil blive opdateret med de højeste bud. De sidste bud skal gives senest torsdag den 8. november kl. 22.00. Den 9. november kontakter vi

dem, som har afgivet de højeste bud på de enkelte billeder og aftaler nærmere om afhentning.

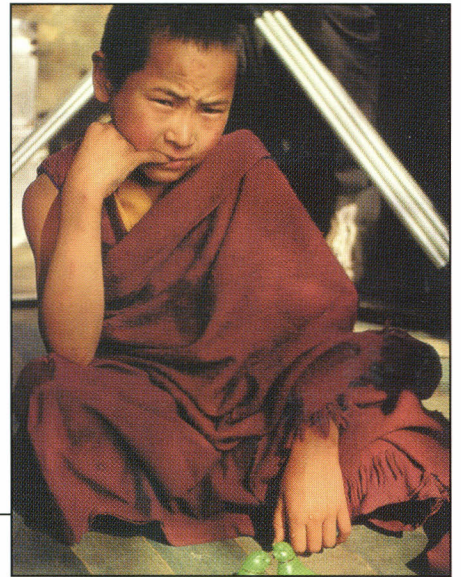
På www.tibethelp.dk kan man også læse Mai Misfeldts, kunstanmelder på Berlingske Tidende, beskrivelse af kunstværkerne.

Her gengiver vi de enkelte billeder.

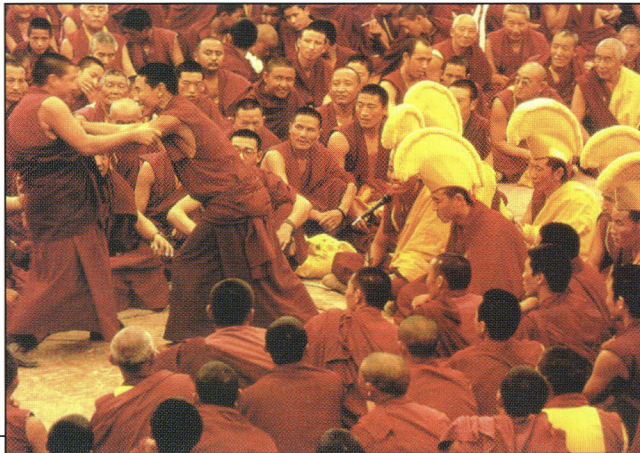
Auktionsnummer: 1

Kunstner: Bente Bernstorff
Navn på billede: Portræt af Dalai Lama
Mindstepris: 3.000
Størrelse: 32x54
Type: Maleri
CV: Bente Bernstorff, f. Lassen 1931
Tegnet og malet siden sin tidligste ungdom. Efter flytning til England i 1992 har portrætmaleriet været dominerende. I efteråret 1999 tilbageflytning til Danmark, hvor hun vil deltage i en udstilling i Helligåndshuset på Strøget i København den 14.-28.11 2000.

Auktionsnummer: 3

Kunstner:
Charlotte Haslund- Christensen
Navn på billede: Kathmandu dreng
Mindstepris: 1.000 Nummeret 1/10
Størrelse: 24x30
Type: Fotografi
CV: se nr. 2.

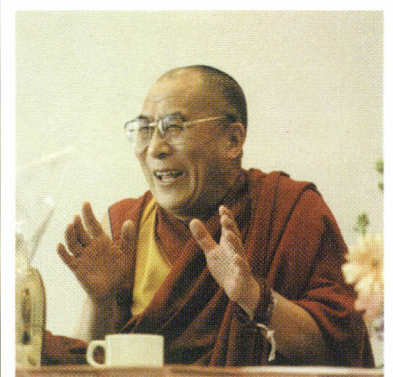

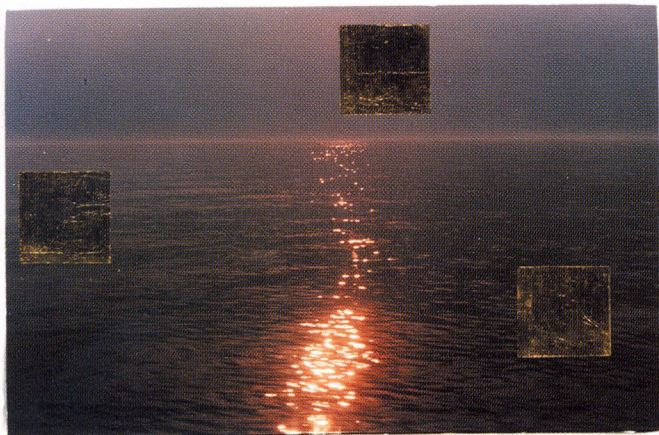
Auktionsnummer: 2

Kunstner:
Charlotte Haslund- Christensen
Navn på billede: Munkedebat
Mindstepris: 3.500 Nummeret 1/10
Størrelse: 60x50
Type: Fotografi
CV: Charlotte Haslund-Christensen f. 1963
Uddannet på International Center of Photography, ICP.
Medstifter af studiet "Fotograferne på Værnedamsvej".
Separatuddstillinger på bl.a. Brandt Klædefabrik, 2000 og
Gallerie Image, 2000.08.15 Gruppeuddstillinger på bl.a.
Charlottenborgs Forårsudstilling, 97 Art Club New
York, 97 Øksnehallen 99. Arbejdet for bl.a. Care Dan-
mark, Red Barnet, Udenrigsministeriet, Associated Press
og danske dagblade. Solgt til Statens Kunstfond, 2000.

Auktionsnummer: 4

Kunstner:
Charlotte Haslund-Christensen
Navn på billede: Dalai Lama
Mindstepris: 300
Størrelse: 20x25
Type: Fotografi
CV: se nr. 2

Auktionsnummer: 5

Kunstner: Viera Collaro

Navn på billede: Ocean Icon

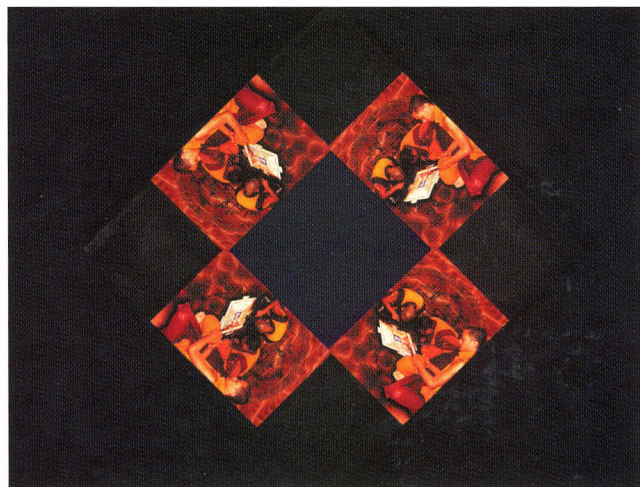
Mindstepris: 12.000

Størrelse: 150x110

Type: Foto med bladguld

CV: Viera Collaro f. 1946 i Slovakiet

Uddannet på kunstakademiet i København. Separatudstillinger siden 1976 sidst i 1997 på Galerie Asbæk. Mange gruppeudstillinger siden 1976 – på Charlottenborg siden 1977 og Grønningen siden 1991. Mange udsmykninger bl.a til Århus Universitet, Ringkøbing sygehus, Risø forskningscenter og Landbohøjskolen i København. Repræsenteret på bl.a Ny Carlsbergfondet, Nordjyllands Kunstmuseum og Statens Kunstfond.

Auktionsnummer: 7

Kunstner: Lone Mertz

Navn på billede: Diamantens åbning

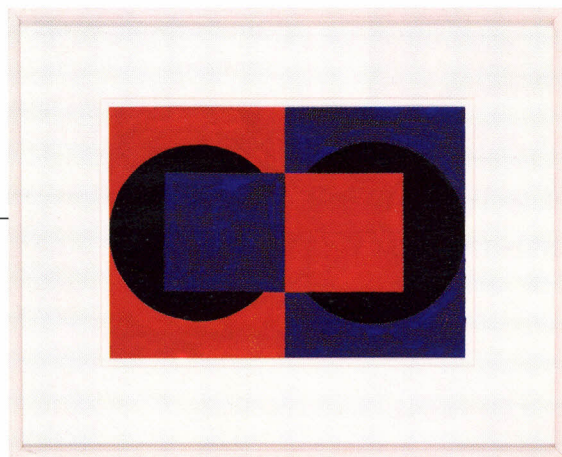
Mindstepris: 1.500

Størrelse: 100x70

Type: Collage

CV: Lone Mertz f. 1940

Gift med Albert Mertz 1976-90. Han var hendes lærer og samarbejdspartner. Kendt for sit projekt med en Glaskiste. I 1993 opstillet ved Glønnø Strand. I 1994 blev den opstillet i Himalayabjergene i 4.500 meters højde nær en tibetanske flygtningelejr i Nepal. Glassene endte som vinduer i et tibetansk kloster. Nu er hun gift med tibetaneren Tenpa Gyaltzen. Lone Mertz har udstillet på danske museer og bl.a solgt arbejder til Kobberstiksamlingen og modtaget to rejselegater fra Statens Kunstfond.

Auktionsnummer: 6

Kunstner: Albert Mertz

Navn på billede: Gouache

Mindstepris: 3.500

Størrelse: 47x38

Type: Maleri

CV: Albert Mertz (1920-90)

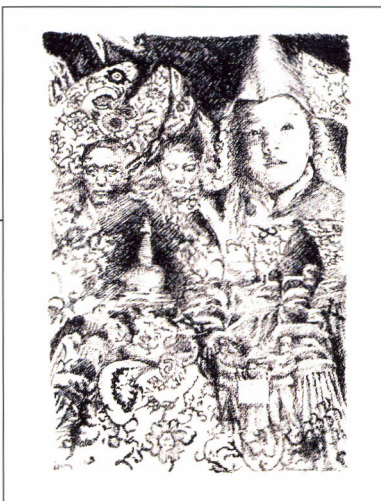
Debutede allerede som barn. I 1962-76 levede han i Paris og skabte bl.a. sit røde/blå maleri. 1979-90 professor på kunstakademiet i København. Periodevis tilknyttet Den Frie i København og udstillede flere gange i samarbejde med Lawrence Weiner i og uden for Danmark. Separatudstilling i New York i 1986. Mange udsmykninger bl.a til Folketingets restaurant og Landbohøjskolens Vandresal. Repræsenteret på Statens Museum for Kunst og andre danske og udenlandske museer. Livsvarig modtager af Statens Kunstfond

Auktionsnummer: 8

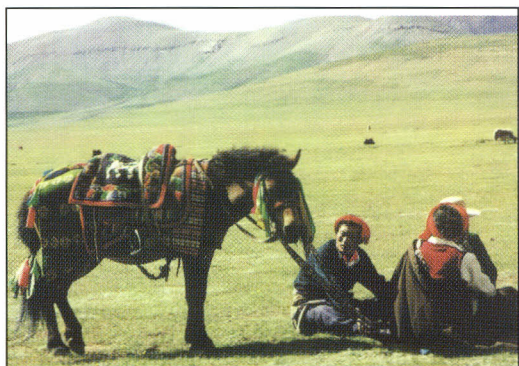
Kunstner: Mette Langebæk
 Navn på billede: Tidsikon 1
 Mindstepris: 6.000
 Størrelse: 85x85
 Type: Maleri
 CV: Mette Langebæk f. 1954
 Freelance illustrator siden 1977 for bl.a.: Zoo, Røde Kors, Red Barnet, Bonniers, Gyldendal. Senest illustreret bogen: "Miraklet i Tibet", Sesam 2000. Udstiller sammen med malergruppen Gl. Holtemalerne (1988,1999,2000). Separatudstilling: Vedbæk Kulturcenter.(1999)

Auktionsnummer: 9

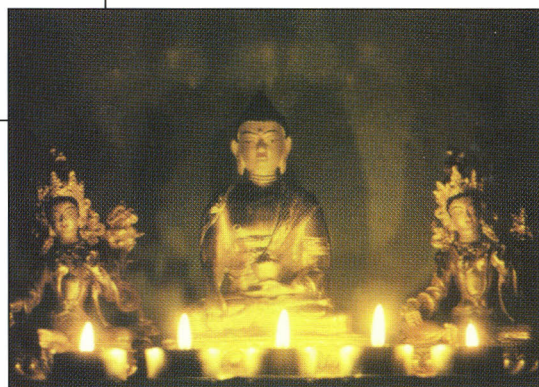
Kunstner: Mette Langebæk
 Navn på billede: Tidsikon 2
 Mindstepris: 2.000
 Størrelse: 23x33
 Type: Tusch tegning
 CV: se nr. 8

Auktionsnummer: 10

Kunstner: Penpa Dolma Andersen
 Navn på billede: Smørkværnen
 Mindstepris: 200
 Størrelse: 24x30
 CV: Penpa Dolma Andersen f. 1956 i Kham i Østt Tibet.
 Penpa flygtede fra Tibet i 1959 sammen med sin familie. I 1997 tog hun med et dansk filmhold for første gang tilbage til Tibet for at filme "Penpas ar". I Kham tog hun disse billeder af tibetanske nomader.
 Penpa er Formand for Støttekomiteen for Tibet og har boet i Danmark siden 1981. Penpa er ikke professionel fotograf, men har evnet af opnå den kontakt med de mennesker hun fotograferer, som gør hendes billeder meget nærværende.

Auktionsnummer: 11

Kunstner: Penpa Dolma Andersen
 Navn på billede: Buddha
 Mindstepris: 200
 Størrelse: 30x24
 Type: Fotografi
 CV: se nr. 10

Auktionsnummer: 12

Kunstner: Penpa Dolma Andersen
 Navn på billede: Nomader
 Mindstepris: 200
 Størrelse: 30x24
 Type: Fotografi
 CV: se nr. 10

Tibet-Hjælps 10 års jubilæum

I anledningen af jubilæet, skriver Anne-Sophie Bernstorff om de sidste 10 års arbejde i Tibet-Hjælp

Som det tydeligt fremgår af interviewet med Teje Barfoed andetsteds i bladet, var der ikke blevet et Tibet-Hjælp, hvis det ikke havde været for Tejes beslutsomhed og store arbejdsindsats. Fra at være et mere eller mindre en-mands foretagne kom der flere og flere frivillige til, som brugte deres sparsomme fritid til at arbejde for Tibet-Hjælp. Som kan ses på statistikken, udviklede Tibet-Hjælp sig støt og roligt, og efterhånden blev det for stort til Tejes et-værelses lejlighed. Da

Selskabet, Tibet-Hjælp og Støttekomiteen for Tibet alle kunne se en stor fordel i at samle de mangeartede aktiviteter under et tag, gik de sammen ud for at finde egnede lokaler. I 1994 rykkede de to foreninger sammen ind i Ryesgade 90 A. Her har de skabt et fælles rum for Tibet, hvor Tibet-interesserede kan komme og læse tibetanske tidsskrifter, købe bl.a. bøger, videoer og CD'er og få mere information om foreningernes arbejde.

Foreningerne samarbejder

Selskabet og Tibet-Hjælp har haft et meget tæt samarbejde med Støttekomiteen og har suppleret hinanden vældig godt. Støttekomiteen har varetaget det politiske arbejde og Selskabet og Tibet-Hjælp har henholdsvis lagt vægt på det kulturelle og det humanitære. Samarbejdet har foruden de fælles lokaler bl.a. udmøntet sig i fælles udstillinger, og i udgivelsen af 2 bøger: "Tibet til alle sider" og "Tibet den vanskelige vej". Selskabets formål, som bl.a. er at udbrede kendskabet til den tibetanske kultur, har været meget værdifuld for Tibet-Hjælps arbejde, idet sponsorer og andre bidragydere har kunne få en dybere viden om den flygtningekultur, som de er med til at støtte.

Mere end 95% af de indsamlede midler går til tibetanerne

Tibet-Hjælp er en underafdeling af Selskabet og er i årenes løb blevet en megen vigtig del af Selskabets profil. Der er et fælles regnskab - det kræver

Tibet-Hjælps medarbejdere, sammen med Jetsun Pema - Dala Lama's søster. Fra venstre: Jette Voulboj, Anne Albrecht, Jetsun Pema, Anne-Sophie Bernstorff, Laura Airaksinen, Einar Rasmussen

skattevæsenet-, men vi lægger megen vægt på at holde de to afdelinger fri af hinanden. Det gør vi bl.a. ved at have separate bank- og girokonti, så de penge som sponsorer og bidragydere giver til Tibet-Hjælp ikke bliver blandet sammen med de penge, som medlemmerne indbetaler, og at de udgifter selskabet har i forbindelse med de mange kulturelle aktiviteter ikke belaster Tibet-Hjælp.

Det er en meget stor fordel for en humanitær afdeling som Tibet-Hjælp at have en slags storebror, som betaler mange af de fælles omkostninger såsom husleje, telefon, medlemsblad og investering i fælles udstyr. Det betyder jo, at der er meget få administrationsomkostninger som belaster Tibet-Hjælps regnskab. Derfor kan Tibet-Hjælp sende over 95% af de indsamlede midler ud til tibetanerne. En anden grund til, at vi har så lave administrationsomkostninger er selvfølgelig, at alt arbejde bliver udført af ulønnede frivillige.

Tibet-Hjælps formål

Tibet-Hjælps hovedformål er -som det står i vores vedtægter- at tilvejebringe

Drepung klostrets skole i Mundgod

humanitær støtte til tibetanerne. Det har vi hovedsageligt gjort igennem private sponsorer og bidragydere - i modsætningen til mange andre NGO'er som får hovedparten af deres midler fra Danida. Så når Danida taler om vigtigheden af folkelig forankring af NGO arbejdet, så opfylder vi absolut dette med over 700 medlemmer og knap 500 sponsorer og bidragydere.

Dalai Lamas vision

Da Dalai Lama måtte flygte til Indien i 1959, var hans første prioritet at give børnene en skoleuddannelse. Samtidig var det ham magtpåliggende, at børn som voksne skulle kunne bevare deres kultur og tibetanske identitet i eksil.

Med den store massive ødelæggelse af Tibets klostre og kunstskatte, af det tibetanske sprog og kultur var det af afgørende betydning, at det tibetanske eksilsamfund blev i stand til at bevare og videreføre den tibetanske kultur i alle dens afskygninger.

Som i 1959 er det stadig i år 2000, det som Dalai Lamas regering i eksil lægger allermest vægt på.

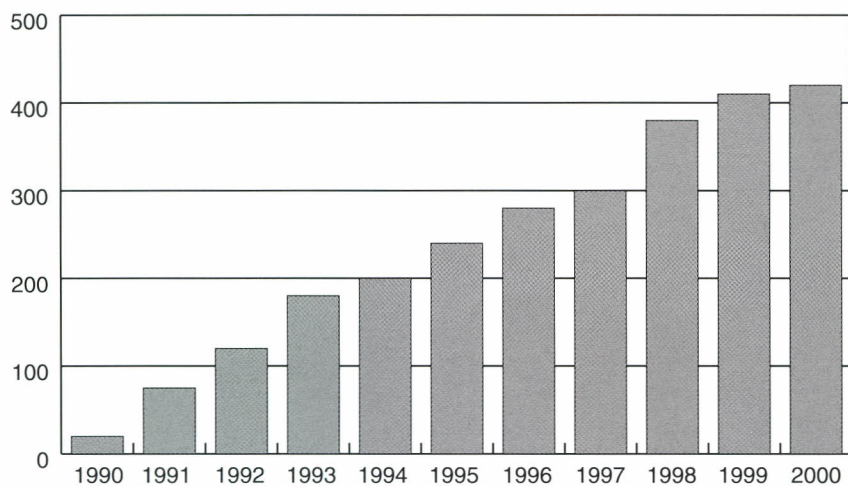
Sponsorships

Tibet-Hjælp valgte derfor allerede i 1990 at gå ind at støtte børn under uddannelse samt at støtte de kulturelle institutioner, som indsamler viden om den tibetanske kultur og oplærer de unge i forskellige kunsthåndværk, dans, sang og instrumentalmusik og uddanner dem i buddhistisk filosofi. Derfor er vi så glade for, at så mange har valgt at støtte 228 tibetanske skolebørn, 44 Bir-elever, 12 kunsthåndværkere, 12 elever fra Tibetan Institut of Performing Arts, samt 136 munke og nonner. På denne måde støtter vores sponsorer Dalai Lamas visioner og er med til at sikre, at tibetanske flygtninge får en uddannelse samt en viden om deres egen kultur.

Projekter

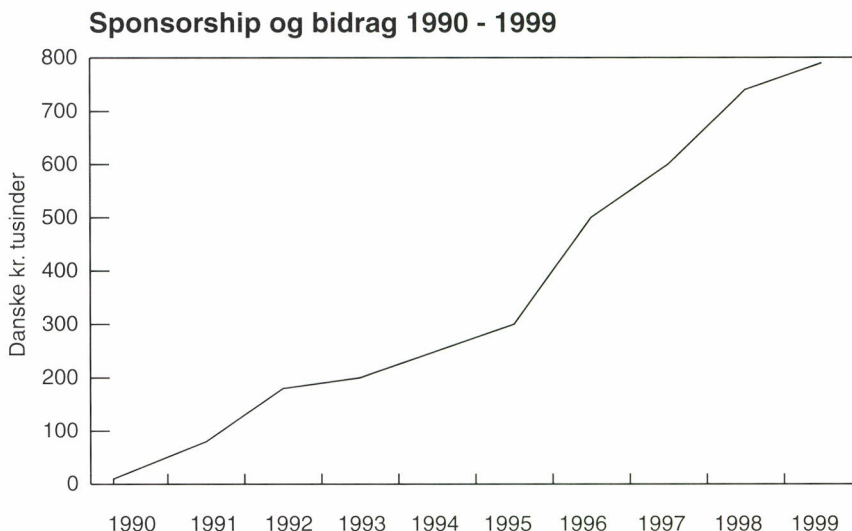
Vi er også taknemmelige for, at så

Antal børn og unge sponsoreret af Tibet-Hjælp 1990-2000

mange ønsker at støtte med pengegaver, da dette gør det muligt for os at gå ind at støtte helt konkrete projekter. Når Tibet-Hjælps medarbejdere rejser i Indien og Nepal, bliver de altid opfordret til at støtte mange forskellige projekter, også projekter som ikke altid er lige gennemskuelige. Derfor har vi lagt vægt på følgende i udvælgelsen af projekter 1. At projekterne hovedsageligt har med uddannelse og sundhed at gøre 2. At vi så vidt muligt kender den person, som står for gennemførelsen af projektet. At vi har tillid til vedkommendes integritet er selvfølgelig. Vi har jo hverken mandskab eller penge til at have en medarbejder i Indien eller Nepal under hele gennemførelsen af projektet.

Dog har vi næsten altid en fra Tibet-Hjælp, som på et tidspunkt eva-

luere projektet. Desuden kræver vi selvfølgelig en projektbeskrivelse og et budget og som afslutning en rapport samt et regnskab.

Til sidst skal der lyde en stor tak til

alle som har støttet tibetanerne igennem Tibet-Hjælp. Vi skal drage omsorg for at et hvert bidrag vil blive brugt med behørig omhu til gavn for tibetanerne.

AktivitetsKalender

September:

15. sept.-8. nov.

Tibet Kunst Auktion på internettet - www.tibethelp.dk - til fordel for de tibetanske flygtninge

Oktober:

Fredag den 6. oktober kl. 16.30

Demonstration mod Kinas besættelse af Tibet. Mødested: Hellerup Station kl. 16.30, hvorfra alle går til den Kinesiske Ambassade.

Arrangør: Støttekomiteen for Tibet

November:

Lørdag den 11. nov. Kl. 20.00

Tibet-Hjælps 10 års Jubilæumsforestilling i Arbejdermuseet, Rømersgade 22, København. Billetter kan købes igennem Billetnet.

Se annonce på bagsiden.

Arrangør: Tibet-Hjælp

Fredag den 17. nov. Kl. 18.

Fest for H.H. Dalai Lama
Nørre Alle Medborgerhus, Nørre Alle 7, København N

Tilmeldning se annonce i bladet.

Arrangør: Det Tibetanske Samfund i Danmark

Februar

Lørdag den 24. februar kl. 18.00

Nytårsfest. Sted endnu ikke fastlagt.
Arrangør: Dansk Selskab for Tibetansk Kultur i samarbejde med Tibet-Charity

Her er et uddrag af de mange projekter Tibet-Hjælp har støttet igennem de sidste 10 år

Den Internationale Højskole 1995-2000 Kr. ca. 190.000

Vi har nu i alt haft 8 studerende på Den Internationale Højskole. Den første blev støttet af sin sponsor og Tibet-Hjælp. 6 er blevet udvalgt af Department of Education i Dharamsala blandt deres skoleledere. Den 8. studerende er blevet udvalgt af ungdomsklubben Norbulingka Club i Kathmandu. Demokratifonden har betalt størstedelen af udgifterne til disse ophold. I 2001 kommer der 3 nye studerende til Den Internationale Højskole.

Nyankomne kvindelige flygtninge får skrædderuddannelse 1996. Kr 10.000

Igennem NGO'en (ikke statslig organisation) Tibetan Women's Association støttede Tibet-Hjælp oprettelse af en lille skrædderskole i Dharamsala. Mange af de kvinder som lige er flygtet fra Tibet, har ingen færdigheder som de kan bruge i Indien. De taler ikke engelsk og hindi og har ofte slet ikke fået en skoleuddannelse. Dette projekt gav dem en uddannelse, så de havde mulighed for at klare sig selv samtidig med, at engelsk og hindi timerne gjorde dem i stand til hurtigere at integrere sig i det nye samfund.

Solopvarmet vand på kostskolen Paonta Sahib 1998/99. Kr. 50.000

Børnene blev ofte syge i den kolde vinter i Paonta Sahib. Mange havde fnat og forskellige former for svamp. Når børnene kradsede sig opstod der hurtigt væskende sår og store betændte bylder overalt på kroppen. Det skyldes alt for dårlig hygiejne. Alle rum er uopvarmede og der er ingen varmt vand, som børnene kan vaske sig i. I vintrene lider mange af børnene af forkølelse, bronkitis og lungebetændelse. Nu er der med bl.a. Tibet-Hjælps støtte bygget et anlæg til solopvarmet vand.

Desuden har vi igennem årene støttet bl.a:

- Uddannelse af kvinder fra Tibetan Women's Association i indsamling og tørring af blomster. 1996 kr. 20.000
- Scholarships til 5 MBA studerende. 1996-2001
- Støtte til hospitalsophold for nyankomne flygtninge i Nepal. 1997 kr.10.000
- 1 computer til Department of Educations sponsorship-afdeling. 1997 kr. 10.000
- Støtte til Multi Education Center til uddannelse af nyankomne flygtninge 1997. Kr. 18.000
- Udgivelse af bog med tibetanske digte 1999. Kr. 5.000.
- Lønninger til 2 skolelærere til klosteskolen på Drepung klosteret 1999. Kr. 10.000
- Medicin til Paonta Shahib 1999. Kr. 8000.
- Computer til klosteskolen på Drepung klosteret 1999. Kr. 10.000.
- Støtte til genopbygning af nonnekloster i Tibet 1999. Kr. 15.000.
- Norbulingka Club får penge til nyt tag. Kr. 16.000
- Støtte til uddannelse af munke i kloster i Tibet. 1999. Kr. 50.000.
- Støtte til nødstedte tibetanske nomader i Ladakh. 1998/1999. Kr. 20.000
- Toiletter til kostskole i Kalimpong 2000

Støt en tibetansk munk eller nonne

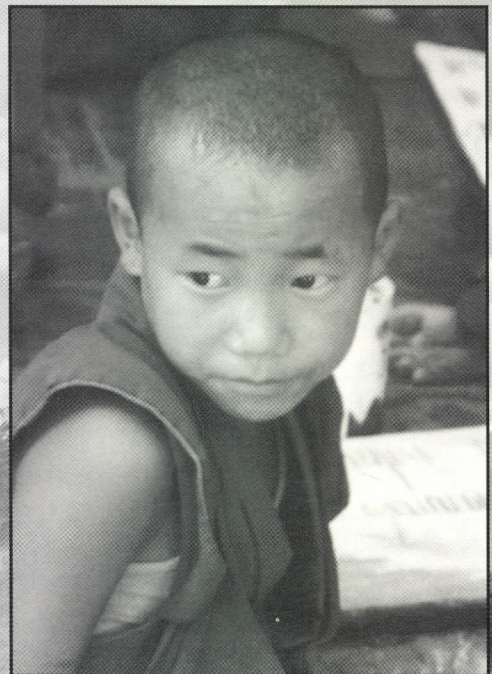
– og dermed den tibetanske kultur for 100 kr. pr. måned

En stor del af de mange tusinde tibetanere, som stadig flygter fra den kinesiske undertrykkelse i Tibet hvert år, er munke og nonner.

Mange af dem er blevet smidt ud af deres klostre, fordi de ikke vil fornægte Dalai Lama. Andre har været udsat for tortur i de kinesiske fængsler.

De ankommer til grænsen med håbet om at kunne få lov til at studere i et tibetansk kloster i eksil.

Hjælp dem med at få dette håb opfyldt.

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur · Tibet-Hjælp

Ryesgade 90 A · 2100 København Ø · Telefon 35 26 79 26 · Giro 9 67 08 90

e-mail: dstk@tibethelp.dk · www.tibethelp.dk

Tibetan National Football Team

Michael Nybrandt, bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Tibetansk Kultur, har fået et ulønnet job som opbygger af et tibetansk fodboldforbund. Den tibetanske drøm hedder landskampe, nationalturnering og FIFA-accept som middel på vej mod det tibetanske folks endelige mål - international anerkendelse som selvstændigt folk

Dette er et uddrag af en artikel bragt i Politiken mandag d. 17 april 2000

Af Lars Bøgeskov

TNFA hedder drømmen. Tibetan National Football Association, emblemet på Tibets midlertidige landsholdstrøje i landets og FC Barcelonas farver giver tibetanernes ønske om turneer, landskampe, nationaldragt og et anerkendt fodboldforbund et konkret udgangspunkt. Men vejen er lang.

Organiseret fodbold i de tibetanske flygtningelejre i Nepal og Indien begynder i dette forår ved år nul. Og den 29-årige dansker, Michael Nybrandt, der lige er kommet hjem fra en måneds ophold, er igangsat. Kampene spilles på støvede græs-fattige baner, som koster en tibetansk lærers månedsløn at leje. Nogle af de ivrige hold er fra de mange flygtningelejre, andre er fra klostrene, hvor de buddhistiske munke for 90 minutter

har skiftet kjortlen ud med fodboldshorts. Fodbold når ud til alle tibetanske afkroge, og alle kender spillet. Interessen stod lysende klart for Michael Nybrandt, da han smed et par medbragte bolde ud til nogle børn på gaden sekunder efter var gaden fyldt med sparkende og hujende tibetanere. "Nu er jeg ansat uden løn til at opbygge et fodboldforbund, og det skal foregå professionelt. Fodboldforbundet skal fra topledelse til spilledragt have en karakter, så tibetansk fodbold ikke i fremtiden bliver betragtet som en kuriositet«, fortæller den 29-årige Michael Nybrandt, der også bruger sin tibetanske opgave som afsluttende eksamen på den tre-årige kaospilotuddannelse, hvor under han har været i praktik i Dansk Boldspil-Union og i Det Europæiske Fodboldforbund.

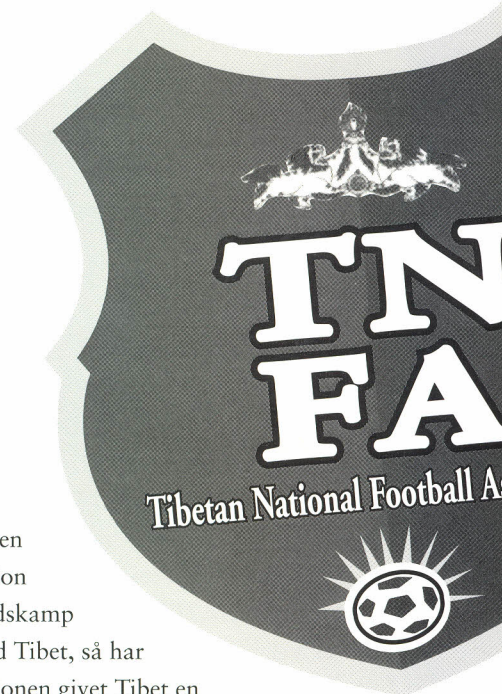
Anerkendelse er nøgleordet

Fodbold er nemlig ikke kun et mål i sig selv - tibetanerne fortæller helt åbenmundet, at landskampe er et middel til anerkendelse. For spiller en

anden nation landskamp mod Tibet, så har nationen givet Tibet en form for anerkendelse, og anerkendelse er, hvad det drejer sig om.

Fodbold i Tibet

Fodbold er nu Tibets nationalsport, siger en af fodboldens ledere Kharmas T. Ngodup, som sammen med Dalai Lamas søster, Jetsun Pema, for nogle år siden stod bag Tibets første interimistiske landsholdsturne. Den gik til Italien, hvor bjergfolket med Kharmas som træner vandt mod et italiensk rockorkester, men fik stryk af lokale klubber. »Tibetanernes niveau er som dansk Serie 1 eller Serie 2«, siger Michael Nybrandt, der netop er kommet hjem fra en måned i Nepal og Indien. Og fodboldinteressen er ikke ny. De ældre tibetanere kan berette om et fodboldhold i moderlandets hovedstad, Lhasa, helt tilbage i 1940. Og selv om fodbold hverken er stor i

cricket-landet Indien eller Nepal, i hvilke to lande de 125.000 flygtede tibetaneres flygtningelejre ligger, så stiger interessen. Også Dalai Lama i eksilregeringens hovedstad, Dharamsala, er interesseret i det engelske spil. Dog er der ingen forbindelse mellem tibetanernes buddhisme og fodboldspillet. Som filminstruktøren Khyentse Norbu, der har lavet verdens første tibetansk producerede film - den hedder 'Phörba', 'The Cup', og handler om fodbold udtrykker det. "Fodbold kan spilles overalt og med hvad som helst. Og så er det vildt, det kan tibetanere godt lide".

Muligheder for de unge

"Generelt kan man sige, at tibetanerne ikke lider samme materielle nød som mange nepalesere og indere gør, for mange i Vesten støtter de tibetanske flygtninge, og nogle unge tibetanere rejser til USA og sender penge hjem. De lider åndelig nød«, siger Michael Nybrandt.

"Især de unge, som oftest ikke som deres forældre er flygtet fra Tibet, men er født i flygtningelejren, er virkelig frustrerede. De finder ikke som forældrene tilfredsstillelse ved at bede og gå

rundt med deres bedemøller, i stedet kører de knallert, tager stoffer og spiller guitar. De arbejder ikke. De kalder sig buddhister, går ind for Dalai Lama og vil gerne tilbage til Tibet, men de beder ikke, og den tibetanske kultur er ved at forsvinde ud af deres liv. Mange kalder tibetanerne forkælede, men i virkeligheden er de i alvorlig åndelig nød", fortæller Michael Nybrandt. Det er i denne sammenhæng, at ønsket om et fodboldlandshold skal ses. Bedre muligheder for børn og unge til at udfolde deres evner og samtidig give dem en kulturel identitet som langsomt er ved at forsvinde.

Tibet vs Kina

Ingen lægger skjul på sammenhængen mellem fodboldinteressen og den politiske kamp. Michael Nybrandt holdt en workshop for de potentielle fodboldledere i landet. Han spurgte dem om, hvilken drøm de havde om fremtiden, og et svar, der gik igen, var en fodboldlandskamp mod Kina - det ville nemlig være så langt fodbolden kunne nå i at symbolisere tibetansk adskillelse fra Kina. "Tibetanerne talte også, med et smil på læben om, at den tredje højest rangerede lama, den 14-

årige Karmapa Lama, der under stort postyr er flygtet fra Kina, kom til at spille for Manchester United".

»Men ellers er deres ideer om fremtiden meget kompetente og ambitiøse. De betragter det som et nyt forbunds største opgave, at uddanne kompetente trænere til Tibet, så spillerne kunne blive bedre lige fra det taktiske til det ernæringsmæssige", siger Michael Nybrandt. "Meget af inspirationen til den internationale landsholdskarriere kommer fra tv. Nogle af tibetanerne har både stereo, telefon og tv samt parabol, hvorpå de kan se Champions League.

Fodboldforbundet

Michael Nybrandt sidder iøjeblikket sammen med tre tibetanere i en arbejdsgruppe, som leder opbygningen af forbundet, og selv har han betegnelsen international koordinator.

"Men om et par år må der formentlig mere rutinerede og professionelle kræfter til. Landsholdet skal have en international sponsor og ud på den internationale scene, og et større navn må tage over. Jeg skubber forhåbentlig en lille "snefodbold" i gang, og så må jeg trække mig igen", siger Michael

Nybrandt, der også som en af sine første opgaver vil sørge for en kontakt til Kina. "Mange tibetanere er af den opfattelse, at de bare skal opbygge et forbund og landshold uden at ænse kineserne. Men jeg har overbevist dem om, at det er bedre at spørge dem og opfordre det kinesiske fodboldforbund til samarbejde. Anerkender de et tibetansk landshold som de anerkender eksempelvis et landshold fra Hong Kong, som også er en del af Kina, så er en stor sejr vundet, og anerkender de det ikke, så opbygger vi forbundet alligevel", siger Michael Nybrandt.

Fodbold og buddhisme

Der er ingen modsætning mellem hverken buddhisme eller den åndelige tibetanske kultur og fodbold. Faktisk er der ikke modsætning mellem tibetanerne og ret meget her i verden. I Tibets flag er den gule ramme i kanten brudt i den ene side, hvilket æstetisk ser lidt underligt ud, men som illustrerer en stor pointe i den særegne tibetanske kultur og religion. "Den åbne ramme fortæller, at tibetanerne er åbne for alt andet end deres egne traditioner. Kulturen og religionen er

ikke konservativ og lukket, tibetanerne vil ændre sig efter tiden, og hvad de har lyst til. Således er også fodbold og en mere avanceret fodboldkultur velkommen«, siger Michael Nybrandt, der henviser til en ny lig kommentar fra Dalai Lama, der ikke afviser, at han kan blive den sidste Dalai Lama, selv om en lang række lamaer er gået forud for ham. "Institutioner kommer og forgår, det kommer jo an på det tibetanske folk."

Grønland vs Tibet

På nuværende tidspunkt bliver der arbejdet på at arrangere en kamp mellem Grønland og Tibet i Danmark og den grønlandske fodboldlandstræner, Sepp Piontek, har givet sit tilsagn om en kamp i foråret 2001.

Følg med på www.tibetsportaid.dk

Hjælp søges

Har du lyst til at hjælpe med at organisere en fodboldlandskamp, og alt hvad det indebærer, så skriv til michael@tibetsportaid.dk eller ring til 35 26 79 26

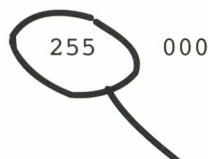
Har du lyst til at støtte det tibetanske fodboldforbund, kan du indbetale et beløb på Tibet-Hjælps konto: Unibank 2104 6444 247 647 eller Giro 967 0890 mærket "TNFA"

Check her om du har betalt dit kontingent for 2000

Hvis dit medlemsnummer figurerer på nedenstående liste, har du ikke betalt dit medlemskontingent for 2000. Hvis du har betalt kontingent efter 11. august, kan du se bort fra, at du er med på listen. Dit medlemskab er med til at støtte vores arbejde, og vi håber meget, at du også vil støtte os i 2000.

Medlemskontingent pr. år:
 150 kr. for en enkelt person
 200 kr. for 2, som bor på samme adresse.
 75 kr. for en enkelt sponsor
 125 kr. for 2 sponsorer på samme adresse.

01485 KHC
 NIELS NIELSEN
 BYGADE 24, 3. TH
 2650 HVIDOVRE

MEDLEMSNUMMER

Vi har indhæftet vores girokort i dette blad, så hvis du ikke allerede har gjort det, kan du indbetale dit kontingent for 2000 nu. Skriv venligst medlemsnummer på sammen med dit navn og adresse og sæt kryds ud foran "kontingent årligt". Dit medlemsnummer står på bagsiden af dette blad.

1	35	68	102	136	170	203	237	270	303	336	369	403	437	470	503	536	570	608	645	679	713	747	780	813	846	880	913	946	979
2	36	69	103	137	171	204	238	271	304	337	370	404	438	471	504	537	571	609	646	680	714	748	781	814	847	881	914	947	980
3	37	70	104	138	172	205	239	272	305	338	371	405	439	472	505	538	572	610	647	681	715	749	782	815	848	882	915	948	981
4	38	71	105	139	173	206	240	273	306	339	372	406	440	473	506	539	573	611	649	682	716	750	783	816	849	883	916	949	982
5	39	72	106	140	174	207	241	274	307	340	373	407	441	474	507	540	574	616	650	683	717	751	784	817	850	884	917	950	983
6	40	74	107	141	175	208	242	275	308	341	374	408	442	475	508	541	575	617	651	684	718	752	785	818	851	885	918	951	984
8	41	75	108	142	176	209	243	276	309	342	375	409	443	476	509	542	576	618	652	685	720	753	786	819	852	886	919	952	985
9	42	76	109	143	177	210	244	277	310	343	376	410	444	477	510	543	577	619	653	686	721	754	787	820	853	887	920	953	986
10	43	77	110	144	178	211	245	278	311	344	377	411	445	478	511	544	578	620	654	687	722	755	788	821	854	888	921	954	987
11	44	78	111	145	179	212	246	279	312	345	378	412	446	479	512	545	580	621	655	688	723	756	789	822	855	889	922	955	988
12	45	79	112	146	180	213	247	280	313	346	379	413	447	480	513	546	581	622	656	689	724	757	790	823	856	890	923	956	989
13	46	80	113	147	181	214	248	281	314	347	380	414	448	481	514	547	583	623	657	690	725	758	791	824	857	891	924	957	990
14	47	81	114	148	182	215	249	282	315	348	381	415	449	482	515	548	585	624	658	691	726	759	792	825	858	892	925	958	991
15	48	82	115	149	183	216	250	283	316	349	382	416	450	483	516	549	586	625	659	692	727	760	793	826	859	893	926	959	992
16	49	83	116	150	184	217	251	284	317	350	383	417	451	484	517	550	587	626	660	693	728	761	794	827	860	894	927	960	993
17	50	84	117	152	185	218	252	285	318	351	384	418	452	485	518	551	589	627	661	694	729	762	795	828	861	895	928	961	994
18	51	85	118	153	186	220	253	286	319	352	385	419	453	486	519	552	590	628	662	695	730	763	796	829	862	896	929	962	995
19	52	86	119	154	187	221	254	287	320	353	386	420	454	487	520	553	591	629	663	696	731	764	797	830	863	897	930	963	996
20	53	87	120	155	188	222	255	288	321	354	387	421	455	488	521	554	592	630	664	697	732	765	798	831	864	898	931	964	997
21	54	88	121	156	189	223	256	289	322	355	388	422	456	489	522	555	593	631	665	698	733	766	799	832	865	899	932	965	998
22	55	89	122	157	190	224	257	290	323	356	389	423	457	490	523	556	594	632	666	699	734	767	800	833	866	900	933	966	
23	56	90	123	158	191	225	258	291	324	357	390	424	458	491	524	557	595	633	667	700	735	768	801	834	867	901	934	967	
24	57	91	124	159	192	226	259	292	325	358	391	425	459	492	525	558	596	634	668	701	736	769	802	835	868	902	935	968	
25	58	92	125	160	193	227	260	293	326	359	392	426	460	493	526	559	597	635	669	702	737	770	803	836	869	903	936	969	
26	59	93	126	161	194	228	261	294	327	360	393	427	461	494	527	561	598	636	670	703	738	771	804	837	870	904	937	970	
27	60	94	127	162	195	229	262	295	328	361	394	428	462	495	528	562	599	637	671	704	739	772	805	838	871	905	938	971	
28	61	95	128	163	196	230	263	296	329	362	395	429	463	496	529	563	600	638	672	705	740	773	806	839	872	906	939	972	
29	62	96	129	164	197	231	264	297	330	363	397	430	464	497	530	564	601	639	673	706	741	774	807	840	873	907	940	973	
30	63	97	131	165	198	232	265	298	331	364	398	431	465	498	531	565	602	640	674	707	742	775	808	841	874	908	941	974	
31	64	98	132	166	199	233	266	299	332	365	399	432	466	499	532	566	604	641	675	708	743	776	809	842	876	909	942	975	
32	65	99	133	167	200	234	267	300	333	366	400	434	467	500	533	567	605	642	676	709	744	777	810	843	877	910	943	976	
33	66	100	134	168	201	235	268	301	334	367	401	435	468	501	534	568	606	643	677	711	745	778	811	844	878	911	944	977	
34	67	101	135	169	202	236	269	302	335	368	402	436	469	502	535	569	607	644	678	712	746	779	812	845	879	912	945	978	

Den 6. oktober er det nøjagtig 50 år siden Kina påbegyndte sin invasion af
Centraltibet. I den anledning arrangerer Støttekomiteen for Tibet en

Demonstration imod Kinas besættelse af Tibet

foran den kinesiske ambassade, Øregårds Allé 25, Hellerup
MØDESTED: Hellerup Station, fredag den 6. oktober kl. 16.30

Fra Hellerup Station går vi i optog til den kinesiske ambassade. Foran ambassaden vil der være taler af bl.a. Støttekomiteen for Tibet's formand, Penpa Dolma Andersen. Tag familie og venner

med. Det er vigtigt at markere netop denne dag så talstærkt som muligt. Kinas besættelse af Tibet har i år givet sig udslag i yderligere overgreb mod bl.a. skolebørns religionsfrihed.

Tibet-Hjælp søger Web-master

I forbindelse med den stigende interesse for internettet vil Tibet-Hjælp gerne udvide sin formidling på nettet. Derfor er der brug for din hjælp.

Ring til 35 26 79 26 eller send en e-mail til dstk@tibethelp.dk.

Fest for H.H. Dalai Lama

Fredag, den 17. november 2000 kl. 18-23

Nørre Allé Medborgerhus, Nørre Allé 7, 2200 København N

I år er det 60 år siden, at Hans Hellighed Dalai Lama blev anerkendt og tronet. Og det er 50 år siden Hans Hellighed også overtog, foruden den religiøse, den verdslige ledelse i Tibet.

"Det Tibetanske Samfund i Danmark" ønsker at fejre dette med en fest med taler, sang og dans. Det vil være muligt at lade sig fotografere i tibetansk tøj, så tag dit fotoapparat med. Efter fællesspisning vil vi sammen bede om et langt, lykkebringende liv for H. H. Dalai Lama. Under ledelse af tibetanere vil der blive afholdt en ceremoni til Hans Hellighed Dalai Lamas ære.

Billet koster 150 kr. for alle inklusive mad. Der vil være mulighed for at købe øl, vin, sodavand og kaffe til en rimelig pris. Overskuddet fra festen går ubeskåret til Hans Hellighed Dalai Lama, som en hilsen fra Danmark i anledning af jubilæet.

Der er kun plads til 140 personer. Man tilmelder sig ved at indsatte beløbet (150 kr.) på postgiro 1-696-5110 (husk at medbringe kvittering). Sidste dag for tilmelding er mandag, 6. november 2000.

Arrangør: Det Tibetanske Samfund i Danmark

Hvordan det hele begyndte...

Jette Voulhøj og Marit Albrecht, to frivillige medarbejdere i Tibet-Hjælp, har været på besøg hos Teje Barfoed, som grundlagde Tibet-Hjælp for 10 år siden, for at høre om hvordan det hele begyndte.

"Det var som om det lå i luften på lige netop det tidspunkt!"

I en hyggelig lille lejlighed på Frederiksberg bor den nu snart 74-årige igangsætter af Tibet - Hjælp, Teje Barfoed. Teje er en ganske lille dame med et stort smil. Mange smukke ting i stuen fortæller om hendes store interesse for den tibetanske kultur.

- "Jeg havde ingen særlige forudsætninger for at danne en støtteordning som Tibet-Hjælp", siger hun. "Jeg tror, det var lidt af et tilfælde, at det blev mig, der fik chancen for at føre tanken ud i livet. Det var, som om det lå i luften på lige netop det tidspunkt. Dalai Lamas besøg i Danmark i oktober 1988 havde sat sine spor. Jeg tror for eksempel, at Støttekomiteen havde lignende planer. Men man endes om, at én støtteordning var tilstrækkelig - og samarbejdet mellem Selskabet og Støttekomiteen har da også været ideelt.

Jeg havde i mange år interesseret mig for den tibetanske livsfilosofi og havde sat mig lidt ind i det tibetanske

folks historie - og da Dansk Selskab for Tibetansk Kultur blev dannet i 1985 med den tibetanske lama Tarab Tulku som formand, tog jeg del i Selskabets sekretærarbejde.

Efter Dalai Lamas besøg 1988 fik jeg mulighed for at rejse med Tarab Tulku og hans kone Kirsten til Indien - og den rejse blev skelsættende for mig.

Jeg var i alt fem måneder i Indien, og bortset fra et par hotelovernatninger i New Delhi tilbragte vi disse måneder blandt de eksiltibetanske flygtninge. Først et par måneder i Saranath, i et indisk/tibetansk universitetskompleks, hvor Dalai Lama holdt et to-ugers seminar med tibetanske tulkuer fra det meste af verden. Universitetet er bygget i tibetansk stil, og der mødte jeg mange unge studerende eksiltibetanere. Derefter i Dharamsala i Nordindien, hvor vi fejrede tibetansk nytår. Dharamsala er Dalai Lamas residens og den tibetanske eksilregerings hovedsæde. Derfor bor en stor gruppe eksiltibetanere der - og de nyankomne flygtninge søger, så vidt det er dem muligt, at rejse dertil for at hilse på

Dalai Lama som det første, vigtige punkt af deres eksiltiværelse.

Så jeg havde rig lejlighed til at lære de tibetanske flygtninge at kende og sætte mig ind i deres livsvilkår. Jeg mødte de nyankomne flygtninge, fattige og forkomne som de var efter de mange strabadser, de havde været igennem på turen over Himalaya-bjergene - men et smil var der altid råd til! og jeg blev inviteret hjem på besøg hos mange fastboende eksiltibetanere, som var utroligt gæstfri, selv om de levede uhyre nøjsomt. Det gjorde indtryk på mig at se, hvor initiativrige de var, og hvordan de forstod at få meget ud af lidt - og hvor stort et behov der var for økonomisk støtte.

De sidste par uger begyndte jeg at spekulere over, hvordan vi kunne hjælpe. Mine tanker var på det tidspunkt endnu ikke modnede til en aktiv indsats. Ellers ville det jo have været nærliggende at kontakte de tibetanske administrationskontorer, medens jeg var på stedet. Det gjorde jeg ikke. Men ved et tilfælde mødte jeg eksilregeringens daværende undervis-

ningsminister, Kalon Tashi Wangdi, som jeg havde lært at kende, da han et par år tidligere havde været på besøg i Danmark. Jeg bad ham om at skaffe mig noget skriftligt materiale om eksiltibetanernes skolesystem. Det fik jeg - og det var den spæde begyndelse til Tibet-Hjælp.

Da jeg kom hjem talte jeg med Tarab Tulku og Selskabets bestyrelse om muligheden for at oprette en økonomisk støtteordning for de tibetanske flygtninge i Selskabets regi. Ideen faldt i god jord, og jeg fik grønt lys til at gå i gang med opgaven.

Det krævede en tilføjelse i vedtægterne, så vi indkaldte til ekstraordinær generalforsamling for at få formaliteterne i orden. Vi valgte at kalde støtteordningen "Tibet-Hjælp", og under dette navn blev den godkendt af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen den 22. februar 1990. Da vi som næste punkt på dagsordenen opnåede skattefradragsberettigelse i henhold til Ligningslovens § 8A, kunne vi for alvor gå i gang med Tibet-Hjælps egentlige formål: at skaffe sponsorer og fonds-

midler til eksiltibetanernes projekter. Vi dannede en lille Tibet-Hjælp-gruppe, som jeg blev leder af".

- "*Du påtog dig altså opgaven at være leder. Var det ikke et stort arbejde?*"

- "Jo, der var nok at tage fat på og sætte sig ind i. Men jeg havde jo hele tiden bestyrelsen i ryggen og kunne få gode råd og for eksempel juridisk vejledning fra den; og da jeg aldrig før havde beskæftiget mig med humanitært hjælpearbejde, spurgte jeg også erfarne ledere af tilsvarende organisationer til råds. Men til syvende og sidst må man jo selv finde ud af tilrettelæggelsen af den specielle opgave, man har påtaget sig".

- "*Du talte om en Tibet-Hjælps-gruppe?*"

- "Ja, jeg stod jo ikke alene med arbejdet. Fra første færd havde jeg venner ved min side - ikke blot som rådgivere, men også som aktive medarbejdere. Alt arbejdet indenfor Tibet-Hjælp er frivilligt og ulønnet. Det

Tibet-Hjælp's grundlægger, Teje Barfoed

kræver en speciel indstilling hos hjælperne, og der har været en række fine medarbejdere igennem årene. Men nogle måtte holde op igen af private grunde (de skulle rejse til udlandet, eller de skulle have børn ...) og så stod Tibet-Hjælp med et problem, indtil en ny hjælper meldte sig. Blandt de mange, der tog del i arbejdet, vil jeg fremhæve to: Petra Andersen, som var en særdeles aktiv ven og støtte i de første år; og Anne-Sophie Bernstorff, som var med fra starten og som - da hun efter et par år i Frankrig vendte hjem til Danmark - påny tog aktivt del i arbejdet side om side med mig".

- "Du var vist også god til at trække folk til dig!" siger Marit (idet hun tænker tilbage på sin egen oplevelse med Teje. Hun ringede engang i 1993 for at få en praktisk oplysning, og da Teje nævnte, at hun havde meget at se til i øjeblikket, kommenterede Marit det lidt svævende med, at hvis det på et eller andet tidspunkt i fremtiden blev galt, kunne hun måske en gang imellem ... En uges tid efter

Tibet-Hjælp's første sponsorbarn, Tenzin Pema

blev hun indkaldt til et møde, og er stadig aktiv i Tibet-Hjælp!)

- "Ja, for jeg havde jo brug for dem!" svarer Teje leende. "Men det er klart, at hovedansvaret og den personlige, skriftlige kontakt til sponsorerne og Dharamsala hvilede på mig.

Det var vigtigt at opbygge et godt og nært samarbejde med de eksiltibetanske administrations-kontorer, og det krævede en hel del korrespondance frem og tilbage mellem Dharamsala-kontorerne og os. Bankforbindelser skulle etableres, detaljer om forretningsgangen og beløbenes størrelse fastlægges og tidspunkter for udsendelser af bidragene fastsættes. Men det mest omfattende skrivearbejde var nu nok informationsskrivelserne til vores potentielle sponsorer om, hvilke kategorier af flygtninge vi støttede (skolebørn, kunsthåndværkere, munke, nonner osv.) om, hvordan Tibet-Hjælp arbejdede og om, hvad et sponsorforhold egentlig indebar for sponsoren. Og endelig gik der

megen tid med at få styr på tekster til brochurer og plancher".

- "Hvordan kom I i kontakt med sponsorerne? Gennem Selskabet?"

- "Ja, først og fremmest. Tibet-Hjælp er jo en underafdeling af Dansk Selskab for Tibetansk Kultur, og bestyrelsen blev holdt løbende underrettet om Tibet-Hjælps planer. De humanitære aktiviteter går fint i spand med de kulturelt informative. De støtter gensidigt hinanden. Derfor har arbejdet med Tibet-Hjælp fra første færd været - og er stadig - flettet sammen med Selskabets arbejde.

Arrangementer som TIPA (Tibetan Institute of Performing Arts)- kunsternes besøg i Danmark i 1990 og, ikke mindst, Tibet-ugen, som Selskabet arrangerede i samarbejde med Støttekomiteen, fik Tibet-Hjælps sponsortal til at vokse mærkbart. Ved disse lejligheder kunne vi fremlægge vores PR-materialer og komme i direkte kontakt med mennesker, der in-

tet kendte til eksiltibetanernes problemer. Folk var dengang mere uvidende om tibetanernes situation end de er i dag. Nu kommer der langt flere oplysninger frem via TV, radio og aviser. Også Støttekomiteens indsats har været meget nyttig for vores arbejde".

- "Så der var rigeligt at se til?"

- "Ja, under arrangementer som TIPA-besøget og Tibet-ugen var der nok at rive i. Men i det daglige kom arbejdet i en roligere gænge.

De første beløb vi sendte ud til Dharamsala halvårligt, var beskedne. Men lidt efter lidt voksede beløbenes størrelse. Vi lagde brochurer ud på biblioteker og satte af og til en annonce i avisen. Samtidig søgte vi om bidrag fra forskellige fonde til specielle projekter, vi fik tilsendt fra Dharamsala - og stor var glæden, når det lykkedes.

Efterhånden som sponsorerne meldte sig, måtte registreringen af de indbetalte beløb systematiseres, og da

Munkedreng i eksil

regnskabsføringen voksede, samlede vi en lille regnskabsgruppe, som mødtes regelmæssigt og med omhu førte talene ind med almindelig kuglepen i en gammeldags regnskabsbog. På dette tidspunkt foregik alt Tibet-Hjælps arbejde med en gammeldags skrivemaskine som eneste tekniske hjælpemiddel.

Et lejet kælderrum blev kun benyttet som oplagringsrum. Her opbevarede vi papir, kuverter samt en kopi-maskine, som vi senere fik penge til. Men Tibet-Hjælps kontor var min dagligstue. De mange ringbind med brevkorrespondancer og de sponsorede baggrundshistorier stod i min bogreol - og Tibet-Hjælps telefonnummer var mit private, så interesserede kunne faktisk ringe døgnet rundt".

- *"Kunne det ikke være lidt forstyrrende i din dagligdag?"*

- "Nej, det var ikke så slemt. Det var mit eget valg. Jeg foretrak at være ubunden af en bestemt telefontid, som jeg måske ikke kunne overholde ... og

så mange opringninger drejede det sig jo heller ikke om. Jeg var glad for samtalerne med sponsorerne, som var meget positive mennesker, ofte ikke særligt velbeslåede. Var det en ny sponsor, der meldte sig, var det glædeligt ... og drejede det sig om spørgsmål og problemer, var det godt at få dem gennemdrøftet".

- *"Stodte I ind i nogen problemer?"*

- "Ja. Når man kaster sig ud i et foretagende som Tibet-Hjælp, må man være forberedt på, at der indimellem kan opstå problemer. Der kan jo altid ske menneskelige fejl. Men Tibet-Hjælp måtte kunne stå inde for, at sponsorerens penge via os, banker og Dharamsalakontorer nåede frem til dem, de var beregnet til. Intet måtte glippe. Var der den mindste svigt i et af leddene, måtte det undersøges til bunds. Det krævede indimellem en hel del korrespondance. Sponsorerne skulle føle sig trygge - og det var jo mit ansvar".

- *"Tænkte du over, hvornår du ville trække dig tilbage?"*

- "Nej, det gjorde jeg faktisk ikke. Det var mit helbred, der svigtede. Jeg blev uarbejdsdygtig fra den ene dag til den anden. Det skete på et tidspunkt, hvor vi planlagde at lægge Tibet-Hjælps materialer på edb, og hvor Selskabet med Tibet-Hjælp så småt var ved at flytte ind i kontoret i Ryesgade side om side med Støttekomiteen. Nej, jeg gik ikke rundt og tænkte på at trække mig tilbage. Sådan gik det bare - og når det nu skulle være, skete det på det rigtige tidspunkt. Men det var et lykketræf, at Anne-Sophie, som allerede var stærkt involveret i Tibet-Hjælps arbejde, var villig til at påtage sig det fulde ansvar for at føre Tibet-Hjælp videre. Jeg er dybt imponeret over, hvordan hun i løbet af de sidste fem år har formået at forvandle det lille græsrodsforetagende til det computeriserede og velorganiserede Tibet-Hjælp vi kender i dag".

Tibet-Hjælps 10 års jubilæumsrejse til Nordindien

2 rejsedeltagere fortæller her om deres oplevelser i Indien og deres møde med deres sponsorbørn

Efter et par dage i Delhi, Agra og Amritsa drager den lille rejsegruppe med Margaret Hollows som rejseleder til Dharamsala, hvor de bor i Norbulingka Guesthouse. Dette Guesthouse er en del af Norbulingka institute hvor bl.a mange kunsthåndværkere bliver uddannet. Det ligger utrolig smukt i en fredfyldt have med udsigt til de sneklædte Himalayabjerge og er et godt udgangspunkt for et besøg i Dharamsala.

*Solveig Fuglsang
fortæller:*

Mødet med Choneyi - mit sponsorbarn fra TIPA

Det var for mig et stort og varmt øje-

blik at møde Choneyi. Vi har korrigeret en del, men jeg havde aldrig drømt om at komme til at opleve dette møde. Det var dejligt at træffe en sød, veluddannet pige. Hun virker meget kvik og har et godt kendskab til engelsk, og det er tydeligt, at hun ved meget om den tibetanske kultur. Jeg fik her bevis for, at vore penge til faderskaber virkelig gør gavn, idet hun sikkert ikke havde kunnet få denne uddannelse uden fadderhjælp.

Choneyis historie

Choneyi er en tibetansk flygtningepige. Hun fortalte, at hun blev udvalgt af en gruppe tibetanere, der i 1995 rejste rundt i Indien blandt de tibetanske flygtninge, for at finde børn med ta-

lent for dans, som kunne uddannes til at vedligeholde den tibetanske kulturs danse og sange. Denne gruppe kom til Paonta Sahib, hvor hendes familie bor, og hun plagede sine forældre om lov til at gå derhen, da hun var meget danseinteresseret. Det endte med, at hun blev udvalgt som den eneste fra denne by, og kom med til TIPA, hvor hun har boet siden. Det kostede mange tårer at sige farvel til familien, og i starten led hun meget af hjemve, men det eneste hun ville var at danse, så hun holdt ud, og nu er hun meget glad for at bo på TIPA. Hun er hjemme hos sin familie i Paonta Sahib en gang om året i ferien. Hjemme har hun far, mor, en søster på 18 år og en 'bror' (fætter), som familien har taget

Tenzin Yeshi med sin søster.

til sig. Det er sønnen til en onkel, der døde, som er flyttet ind hos dem.

Hun var ved optagelsen 10 år, d.v.s. efter vor målestok kun 8 år, idet hun er født 16.5.1986. Hun forklarede, at de regner alder ud på en anden måde, end vi gør. Fødselsåret (1986) betragtes som det første år, og så snart de runder nytår, går de ind i det næste år. Derfor siger Choneyi i dag, at hun er 15 år, idet hun ved overgangen til år 2000 gik ind i sit 15. år, selv om hun først fyldte 14 år den 16. maj efter vor beregning,

Ved besøget på TIPA var det arrangeret sådan, at Choneyi og jeg fik lidt tid for os selv, så vi kunne hilse på hinanden i fred og ro, før resten af gruppen kom til TIPA. Choneyi er den yngste i gruppen af TIPA-dansere, som til tider giver opvisninger rundt omkring i verden. Deres talenter fik vi demonstreret ved en flot danseopvisning som afslutning på besøget.

Ingrid Strøm fortæller:

De to største oplevelser var dog nok for det første danseopvisningen i TIPA med ca. 10 unge mænd og 10 unge piger - heriblandt Choneyi Solveig Fuglsangs sponsorpige. I traditionelle tibetanske dragter gav de en varieret og meget dygtig opvisning i tibetanske danse, afsluttende med en helt fantastisk maskedans.

Audiens hos Dalai Lama

Og for det andet naturligvis audiensen hos Dalai Lama. I næsten en halv time

kunne vi stille spørgsmål til Dalai Lama og høre ham give udtryk for sin religion, sit menneskesyn og sine håb for det tibetanske samfunds fremtid. Han var glad for, at så mange unge tibetanere tog til udlandet og dygtiggjorde sig, men pessimistisk, fordi de i for høj grad blev derude, uden at lade deres viden komme deres landsmænd til gode.

I "Tivoli" med mit sponsorbarn

Efter et par dages ophold i indiske omgivelser, i landsbyen Pragpur, endnu engang i luksuøse omgivelser i ejendommen Judges Court, havde vi en sidste dag i Delhi, hvor der var arrangeret rundtur. Den kunne jeg ikke deltage i, da mit hovedformål med turen var at møde den tibetanske dreng, hvis skolegang, jeg sponsorerer, Tenzin Yeshi fra Puruwalla. Sammen med sin søster, mor og moster kom han til Delhi, hvor vi tilbragte en dejlig dag efter hans ønske, først i en slags Tivoli med karruseller, rutchebaner etc., derefter i en imponerende stor Zoologisk Have og tilsidst med et besøg i basa-

ren. Selvom Yeshi's engelske ikke tillod dybere meningsudvekslinger, var jeg virkelig glad for at møde ham og få et personligt forhold til ham.

En vellykket rejse

Naturligvis spændte turen ikke af uden visse uheld, hvor en brækket fod og et tabt pas nok frembød de største vanskeligheder for Margaret Hollows; men takket være hendes grundige kendskab til Indien, blev de overvundet. Ikke mindst hendes dygtige og menneskelige lederegenskaber havde betydning for turens heldige forløb, men også rejsebureauets veltilrettede plan med forbilledlige indkvarteringer. Turen står for os alle som helt enestående, med pragtfulde naturoplevelser, indblik i både tibetansk og indisk kultur, menneskeligt værdifulde kontakter og ikke mindst har den indgivet i hvert fald mig en beundring for eksiltibetanerne, deres vellykkede bestræbelser for at videreføre betydningsfulde aspekter af den tibetanske kultur, deres menneskelige integritet og deres ro og smilende venlighed.

Bedemøllen

Du er
Hvad der er tilbage

Når de gamle tankegange er blevet afskrælet
Og alle mønstrene i oldningenes rynker
Er forsvundet i et tomrum.

I mængden af liv
Som stadig kredser rundt,
Er du Bedemølle,
Som en bodhisattva med lukkede øjne

Som strømmen af oldtidens traditioner,
Gennem utallige generationers fødsel og død
holder mange hundrede tusinder bevidstheder
Selv nu
fast i dig
som i livet selv.

Din dydige smertefulde melodi
Slukker al bøn.
Det er sorgen over samsara
Og karmas styrke
Tilsammen
som drejer dig rundt, Bedemølle.

Altid drejer du på Verdens Tag.

Digt af Nyanzang Youngdung

Tibet-Hjælp støttede denne digter med at få udgivet sin bog med tibetanske digte.
Oversat af Ann Buchardi. Kunstnerisk hjælp ved Vagn Lundbye
Oversat fra Ma ni 'khor lo" p. 28 i Lha' dre mang ba'i ri grong af sNyan Bsang
gyung drung tshe ring.

Fra sponsorskab til venskab

-mit møde med en tibetansk familie

På vej hjem fra det ugentlige marked i Dorphu

Rejsebrev fra Nepal af Keld Tejnbo

Fra interesse til sponsorskab

I et tidligere rejsebrev fortalte jeg om mit besøg på Mt. Everest School i Chialsa. Anledningen til besøget var, at jeg er sponsor for en af eleverne på denne skole. Under et ophold i Nepal for et par år siden mødte jeg tibetanere i eksil og fattede interesse for den tibetanske kultur og tibetanernes vanskelige situation som flygtninge i et fremmed land. Ved hjemkomsten fik jeg kontakt med Dansk Selskab for Tibetansk Kultur og fandt anledning

til at tegne mig som sponsor gennem foreningens Tibet-Hjælp afdeling.

Fare for uro

Da jeg i 1999 atter var på rejse i Nepal, ville jeg forsøge at komme til Chialsa for at besøge Tenzine Bhuti, den skolepige jeg var blevet sponsor for. I Kathmandu fik jeg at vide, at Solukhumbu, hvor Chialsa ligger, er "remote area", hvortil man ikke bare rejser alene. Ydermere frarådede den danske ambassade at rejse uden for de gængse turistområder af frygt for uroligheder. Der var valg til Parlamentet. Af samme grund var det vanskeligt at få en flybillet. Pladserne var besatte af kandidater på valgturne og af vælgere, der skulle hjem for at sætte deres

kryds. Rejsebureauet, jeg konsulterede, fortalte mig, at det ville være nødvendigt med en trekkingguide, da turen fra Phaplu flyveplads til Chialsa skulle tilbagelægges til fods. Der er ikke telefon i Chialsa, og jeg havde uden held pr. brev forsøgt at få kontakt med skolen.

I anden anledning besøgte jeg Office of Tibet, eksilregeringens kontor i Nepal, og fortalte om mit ønske om at besøge Mt. Everest School. Lederen af kontoret Samdup Lhatse, der iøvrigt år tilbage havde været lærer på skolen, tilbød mig at formidle kontakt til bosættelsen i Chialsa. Jeg ville så blive hentet i Phaplu og behøvede ikke at bekymre mig om uroligheder, eller hvorledes jeg skulle finde vej.

Familiehygge i Chemi Dolmas hjem

Officiel modtagelse

Umiddelbart efter sidste del af valget lykkedes det mig at få en Royal Nepal billet til Phaplu, og den officielle modtagelse fungerede fint. Jeg blev mødt af en ung mand sendt af "the settlement manager". Han fulgte mig - og bar min rygsæk! - på den meget smukke vandring via Salleri, områdets hovedby, til Chialsa. Netop som vi passerede Salleri, blev valgresultatet bekendtgjort på et offentligt møde. Der var megen politi til stede, men ingen tegn til uro.

I Chialsa blev jeg modtaget af Kelsang Chung, lederen af bosættelsen.

Han havde fået at vide om min ankomst via et sendebud fra Salleri, hvortil Samdup Lhatse havde telefoneret. Helt afsondret er Chialsa altså ikke!

Endog et gæsterum kunne bosættelsen tilbyde mig, i "Old People's Home". Primitivt men absolut anvendeligt. Om aftenen kom en af de unge piger fra den lokale "restaurant" og serverede dinner, så det var helt luksuøst - selv om badeværelset var en vandhane et stykke derfra og toilettet et skur over en kløft lidt længere væk. Begge faciliteter delte jeg med beboerne i alderdomshjemmet.

Modtagelse i familien

På skolen mødte jeg Tenzine Bhuti og hendes mor Chemi Dolma. Hun er lærer på skolen. De havde ikke modtaget mit brev om min ankomst, så Chemi Dolma var meget ked af, at hun ikke havde været i Phaplu for at modtage mig. Det bekymrede hende, at jeg skulle bo alene i gæsterummet. Hun insisterede på, at jeg skulle flytte til hendes hus. Jeg begyndte at forstå, at det i hendes tankegang var en ulykke for et menneske at skulle være alene, og det faktisk ville være at ydmyge hende af afslå hendes tilbud om husly. Efter en enkelt nat på alder-

domshjem flyttede jeg derfor til Chemi Dolmas hus.

Chemi Dolma kom i sidste halvdel af halvtredserne til Nepal som 7-årig sammen med sine forældre. De var flygtet fra Tibet. De bosatte sig i Namche i det nordlige Solukhumbu. Her modtog Chemi Dolma sin første skoleundervisning, men kom senere på skole i Indien, hvor hun også fik sin læreruddannelse. Som nyuddannet lærer blev hun ansat på skolen i Chialsa. Her traf hun sin mand, stiftede familie og har levet og virket siden.

Foruden Chemi Dolma består familien af en 15-årig datter, der går i 8. klasse på Namgyal High School i Gokarna nær Kathmandu. Hendes tvillingsøster, der bor hjemme, er mentalt handicappet. Hun hører kun svagt og kan ikke tale. Tenzine Bhuti, min sponsorpige, er 11 år og går i 4. klasse på Mt. Everest School. Hun har siden hun var 6 år boet på skolen, uanset at familien bor kun 20 minutters gang derfra. Den yngste datter er 6 år og går i "upper kindergarten". Hun bor indtil videre hjemme.

Familien i sorg

Ulykkeligvis havde Chemi Dolma for kort tid siden mistet sin mand, og børnene deres far. Familien var i sorg, og det prægede naturligvis mit besøg. Ifølge den buddhistiske lære opholder en afdød persons sjæl sig i huset 49 dage efter døden. I den periode betyder det meget for den pågældendes videre inkarnation, at de pårørende beder og udfører religiøse ritualer for den døde.

Chemi Dolma og de 2 hjemmeboende døtre sov i køkkenet, mens jeg

delte husets andet rum med en svorger, der ellers er Ghorka soldat i Indien, men kaldt hjem i anledning af broderens død. Rummets ene væg var optaget af et husalter med en buddha-statue, billeder af budhisattvaer, samt mange rituelle rekvisitter. Der brændte døgnet rundt smørlamper på alteret. Omkring hundrede skåle, nogle af messing andre af sølv, blev hver morgen, året rundt, fyldt med vand fra en fornem gammel kobberkande. Om aftenen blev vandet kasseret og skålene omhyggeligt poleret, så de var klar til næste dag. Et særligt afsnit af alteret var tilegnet den afdøde hufader. Her brændte konstant 2 smørlamper, og her stod en lille offerskål med mad til den afdøde. Ved hvert måltid blev ny portion mad sat frem. Klokkerne 4 om morgenen begyndte broderen at ricitere bønner og udføre ritualer for den døde. Dagen lang kom familie og venner forbi for at bede og udføre ceremonielle handlinger foran alteret.

Jeg følte mig lidt trykket ved situationen. Jeg delte jo rum med husalteret og var ofte til stede under ceremonierne. Rummet var lille, så jeg var meget tæt på. Men ingen af husets beboere eller andre lod sig anfægte af min tilstedeværelse, når de udførte deres ritualer.

Venskab opstår

Under mit ophold i hjemmet fik jeg god kontakt til Chemi Dolma og gennem vores samtaler og daglige samvær opstod der et varmt venskab. Den yngste datter, som bor hjemme, fik jeg også efterhånden et godt forhold til, selv om vi ikke kunne tale sammen. Når jeg var på skolen, og hun legede i skolegården, var det tydeligt, at hun over for sine kammerater tilkendegav,

at hun kendte mig, og at jeg hørte til i hendes hjem. Derimod var det svært at få mere end overfladisk kontakt med Tenzine Bhuti, min sponsorelev. Hun boede på skolen og skulle have tilladelse til at gå hjem. Hun var endvidere travlt optaget af eksamensforberedelse, så jeg var kun sammen med hende i hjemmet et par gange. Både på skolen og hjemme virkede hun sky og genert. Hun var selvfølgelig også påvirket af faderens død. Jeg havde virkelig glædet mig til at møde hende, så jeg kunne mærke en skuffelse nage.

Jeg måtte erkende, at selv om de breve man som sponsor modtager fra sit sponsor-barn ofte er endog meget hjertelige, kan man ikke nødvendigvis ved det første direkte møde forvente, at børnene viser samme hjertelighed og åbenhed. Jeg er dog ikke i tvivl om deres følelser. De er glade og stolte over at få besøg. Kun få af eleverne på Mt. Everest School havde personlig kontakt til deres sponsor. De fleste kendte kun deres sponsor som et nummer.

Opfordring til kontakt

Alle elever bliver sat til at skrive sponsorbrev til jul og efter eksamen. De, der får svar, bliver meget glade. For at sikre, at eleverne ikke tigger, ønsker Department of Education alle breve formidlet gennem dem. Det forsinker udvekslingen.

Jeg havde senere i Kathmandu lejlighed til at drøfte dette med Thinley Namgyal, lederen af Snow Lion Foundation, den organisation der administrerer de tibetanske skoler i Nepal. Han så en tæt kontakt mellem elev og sponsor som en absolut fordel og tog afstand fra at censurere brevvekslingen. Kun i tilfælde af groft tiggeri ville

han gribe ind. Han mente i øvrigt, at problemet med tiggeri er mere udbredt for skoleelever i Indien end i Nepal.

Jeg vil i Tibet Hjælp arbejde for, at der uden problemer kan etableres nær kontakt mellem elev og sponsor, såfremt vedkommende ønsker det. Samt i øvrigt at foreningen har tæt kontakt til bidragsmodtageren, hvad enten det gælder en skole eller et projekt. Mange af de elever jeg talte med udtrykte et stærkt ønske om at lære deres sponsor at kende, så jeg kan varmt anbefale Tibet Hjælp's sponsorer at skrive til deres skoleelev og gerne forsøge at komme i direkte kontakt med barnet gennem brevveksling og eventuelt besøg. Selv med mulighed for at møde tiggeri eller et genert og sky barn er den direkte kontakt en stor oplevelse, der skaber glæde for begge parter.

Med familien på marked

Jeg fik ikke den tætte kontakt til Tenzine Bhuti, som jeg havde forventet. Til gengæld fik jeg et nært forhold til hendes familie og især til hendes mor Chemi Dolma, som er et elskeligt og fint menneske, højt respekteret af alle ikke alene i Chialsa, men også i de omkringliggende landsbyer. Det erfarer jeg bl.a., da jeg lørdag sammen med hende og andre landsbyboere gik de 2 timers vej ned ad bjerget til

Dorphu for at gå på indkøb på det ugentlige marked.

Der er ingen butik i Chialsa, så her skal handles ind til næste uges forbrug. Til gengæld kan man så også købe næsten alt på det brogede og meget livlige marked. Her mødes venner og bekendte og udveksler nyheder. For at møde flest mulig spiste vi frokost 2 gange på 2 forskellige restauranter. Disse spisesteder havde nærmest karakter af folks private køkkener og stuer. Begge steder blev MOMOerne skyllet ned med chang, hjemmebrygget øl.

Både på markedspladsen og i restauranterne henvendte mange sig til Chemi Dolma for at udtrykke deres deltagelse i hendes sorg.

Sidst på eftermiddagen vandrede vi tilbage til Chialsa, godt læsset med indkøb. Dvs det var kvinderne, jeg fulgtes med, der var godt læssede. Jeg kunne på ingen vilkår få lov til at deltage i slæberiet. "Du er jo ikke vant til at gå på bjergstier!" Nogle af kvinderne skulle foruden de indkøbte varer også bære de børn, som nok havde kunnet gå ned ad bjerget, men ikke havde kræfter til selv at gå op til Chialsa.

Hjemturen - først på hesteryg

Jeg havde set nogle landsbyboere ride

på små ponyer. Som tidligere islandshesterytter syntes jeg, det kunne være sjovt at ride tilbage til Phaplu. Det fik Chemi Domla arrangeret for mig, så efter en gribende afsked både på skolen og ikke mindst i hjemmet, red jeg ud af Chialsa. Dekoreret med adskillige khata'er, det specielle tibetanske tørklæde, der ville sikre mig en lykkelig rejse. Det blev en dejlig ridetur. Jeg kunne se mere af landskabet, når det var hesten - og ikke mig - der skulle passe på at træde de rigtige steder.

Det viste sig, at der ikke havde været fly i Phaplu siden min ankomst, men den lokale spåmand i Chiala havde på Chemi Dolma's anmodning kastet terninger og forsikret mig om, at jeg ville få anvendelse for min billet til efterfølgende dag. Jeg blev indkvarteret i Norbu Lodge, der bliver drevet af meget flinke og hjælpsomme tibetanere. Det var ikke den vilde luksus, men efter en uge med en udendørs vandslange var det dejligt at kunne få et - om end koldt - brusebad. Logiet var rørende billigt, og de serverede det bedste tibetanske brød, jeg endnu har smagt.

Tidligt næste morgen vejede jeg sammen med 15 andre passagerer, deriblandt 3 amerikanere og en tysker, min bagage ind. Da en sirene havde lydt som signal for, at flyet var lettet fra Kathmandu, indstillede vi os på

afgang. Ti minutter før forventet ankomst måtte flyet imidlertid vende om på grund af dårligt vejr på ruten. Tilbage til de flinke tibetanere og gode brød på Norbu Lodge. Nogle af de lokale passagerer valgte at gå de 2 dage til nærmeste bus. En vanskelig vandring på denne årstid, hvor det regner meget.

- så med helikopter

Næste dag strålede solen, og der var en flot udsigt til Mt. Everest. Allerede fra morgenstunden var flyet aflyst, fordi det skulle bruges andetsteds. Vi fik at vide, at Phaplu prioriteres lavt af flyselskabet, og på samme tid året før var der ikke landet fly i Phaplu i 4 uger! Resten af de lokale valgte vandrerturen. Tilbage var vi 5 vestlændinge, hvoraf de 4 havde billet til USA og Europa en af de nærmeste dage og derfor ikke turde tage chancen endnu en dag. De chartrede derfor en helikopter. Jeg ville nu blive tilbage som eneste udlænding, og det siges, at antallet af \$-betalende ventende passagerer er afgørende for flyselskabets prioritering, så jeg valgte at hægte mig på helikopterløsningen, selv om det slog bunden ud af mit rejsebudget.

Men hvilket malerisk syn var det så ikke at flyve med den lille 6 personers helikopter gennem dale og over bjergkamme. Da fik jeg rigtigt set Hi-

malayas storslåede bjerglandskab. Dyrt! - men en fantastisk oplevelse.

Gensyn

Nogle uger efter fik jeg besøg af Chemi Dolma i Boudha, hvor jeg senere boede. Hun havde fulgt elever fra sidste klasse på Mt. Everest School i Chialsa til Kathmandu, hvor de skulle fortsætte deres skolegang. Turen var foregået til fods og med bus. Et eneste fly havde der været i Phaplu, siden jeg forlod Solukhumbu.

Det var 2 år siden, at Chemi Dolma sidst havde set sin ældste datter, så hun skulle også benytte opholdet i Kathmandu til at fortælle hende om faderens død. Hun vidste ikke noget, til trods for at det nu var næsten 2 måneder siden han døde. Dels ville Chemi Dolma selv overbringe budskabet, dels var hun bange for, at det ville have fået en uheldig indflydelse på datterens karakterer, hvis hun havde fået det at vide, inden eksamen var afsluttet.

Efter en puja (religiøs ceremoni) for sin afdøde mand i et af klostrene ved Boudha vandrede Chemi Dolma den lange vej tilbage til resten af familien.

Chemi Dolma ser på markedsvarer

Sandmandala i Den Sorte Diamant - set igennem fotograf Mads Izmodenov Eskesens øjne, maj 2000.

Tibet-Hjælps 10-års Jubilæumsforestilling

Lørdag den 11. november 2000 kl. 20.00
i Arbejdermuseets festsal, Rømersgade 22, København K

*Billetpris kr. 150,- + ekspeditionsgebyr: Kr. 10,-
Billetter kan købes igennem Billetnet fra den 15. september tlf.: 70 15 65 65
eller igennem www.billetnet.dk*

Tibet-Hjælp har sat et festligt program sammen, hvor der i ord toner og
billeder vil blive sat fokus på Tibet.

Suzanne Brøgger, Nangma Musikgruppe fra Schweiz, Vigga Bro,
Tarab Tulku, Ngawang Losang, Wangdi Gyaltzen, Penpa Andersen, Dansk Overtone Ensemble, og
Anders Laugesen vil med Pia Vieth som konferencier byde på personlige Tibet-oplevelser, musik dans
og sang, myter og cermonier for at fejre Tibet-Hjælps 10 års jubilæum.

